Факултет педагошких наука
Универзитета у Крагујевцу, Јагодина

ОДАБРАНА ПОГЛАВЉА ИЗ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

Весна С. Трифуновић

Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина

Весна С. Трифуновић

ОДАБРАНА ПОГЛАВЉА ИЗ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

ПРИРУЧНИК

Јагодина
2026

Издавач
Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу
Милана Мијалковића 14, Јагодина

За издавача
Проф. др Ненад Вуловић

Уредник
Проф. др Бојана Димитријевић

Рецензенти
Проф. др Јелена Старчевић
Доц. др Милена Јовановић Крањец

Дизајн корица
Проф. Слободан Штетић

Технички уредник
Владан Димитријевић

Лектура и коректура
Мср Марија Ђорђевић

Штампа
Grid studio doo
Београд

Тираж
70

ISBN 978-86-7604-247-0

Реализацију овог истраживања финансирало је Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије (Уговор бр. 451-03-65/2024-03/ 200140).

Наставно-научно веће Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, одобрило је објављивање овог приручника одлуком број 01-2677/1 од 23. 7. 2024. године.

© Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР 5

I МОЋ, АУТОРИТЕТ И СЛОБОДА 7

Макс Вебер
МОЋ, ВЛАСТ И ПОЛИТИЧКО УДРУЖИВАЊЕ 9

Ерих Фром
СЛОБОДА – ПСИХОЛОШКИ ПРОБЛЕМ? 25

II КАРАКТЕРОЛОГИЈА НАРОДА 37

Светозар Марковић
ПОРОДИЦА, ЗАДРУГА И ЊЕН ЕКОНОМСКИ ЗНАЧАЈ; ПАТРИЈАРХАЛНЕ ЕКОНОМСКЕ УСТАНОВЕ: МОБА, ПОЗАЈМИЦА, СПРЕГ; ОПШТИНСКА, ЗАДРУЖНА И ЛИЧНА СВОЈИНА; ДРУШТВЕНИ ЗНАЧАЈ ЗАДРУГЕ И ОПШТИНЕ; РАЗВИТАК ЛИЧНОСТИ У ПАТРИЈАРХАЛНОМ ДРУШТВУ 41

Јован Цвијић
КУЛТУРНИ ПОЈАСИ 49

Арчибалд Рајс
ЧУЈТЕ СРБИ! 59

III ГЛОБАЛИЗАЦИЈА И КАПИТАЛИЗАМ 81

Имануел Волерстин
РОБНИ УНИВЕРЗАЛИЗАМ: ПРОИЗВОДЊА КАПИТАЛА 83

Џозеф Е. Стиглиц
ОБЕЋАЊЕ ГЛОБАЛНИХ ИНСТИТУЦИЈА 97

Тома Пикети
СОЦИЈАЛНА ДРЖАВА ЗА XXI ВЕК 113

Шошана Зубоф
ДИГИТАЛНА БУДУЋНОСТ КАО ДОМ ИЛИ ЕГЗИЛ? 136

ПРЕДГОВОР

Приручник *Одабрана поглавља из друштвених наука*, који је пред читаоцима, у функцији је помоћне уџбеничке литературе и има за циљ да студентима педагошких факултета помогне у савладавању дела наставног програма из Социологије. Овај приручник, такође, представља уводно штиво за студенте на докторским студијама (ДАС Методика наставе) који се први пут сусрећу са социологијом и социолошким приступима у проучавању стварности – људског друштва као таквог и његових посебних подручја. Приручник садржи више изворних текстова аутора који се баве питањима моћи, власти и слободе и на специфичан начин описују карактерологију Срба, културне утицаје који су обликовали њихову културну основу и културни образац; затим, садржи текстове који се баве процесом глобализације, посебно њеном економском димензијом, „транзицијом" капитализма из неолибералног у надзорни и стварањем једног новог социокултурног контекста који носи изазове са којима се човек први пут сусреће.

У публикацији – проблемски структурираној у тематске кругове: I Моћ, ауторитет и слобода, II Карактерологија народа, III Глобализација и капитализам – представљени су одабрани текстови аутора, који су својим интерпретацијама допринели бољем разумевању ових феномена. Већина селектованих прилога представља само делове ширих целина, у циљу добијања језгровитог штива; интегрални текстови могу се консултовати на основу библиографских података о изворнику датих на почетку сваког прилога.

Свет новог миленијума обликују глобализација, либерализација и технолошки развој, стога је нит водиља у избору текстова била намера да се скрене пажња на потребу изучавања: 1) *капитализма*, као економског система заснованог на приватном власништву капитала чији је примарни циљ остваривање профита, а који више од три века, пролазећи кроз трансформације, остаје пресудан чинилац у стварању, рушењу и преобликавању друштвених структура; 2) *глобализације*, као процеса отварања и либерализације националних финансијских тржишта и њиховог стапања у глобално тржиште капитала, али и као процеса „међународне интеграције" добара, технологија, рада и капитала (глобализација у ширем смислу), која ствара контекст у коме се одвијају друштвени процеси чији смо сведоци или учесници; 3) основних инструмената који људе у свету бременитом неједнакостима и оптерећеном сукобима држе у стање потчињености – *власти*, *моћи*, *политике*. Да ли људи могу да се одупру или промене системе и процесе чији су учесници (или сведоци), да ли људи могу да преобликују *друштвени свет*? Одговор на ово питање може тек да се наслути, а познавање *друштвеног карактера* (Е. Фром), карактерологије, мана и врлина народа и етничких група помогло би у том одгонетању – зато посебну целину Приручника чине текстови који приказују „нарав" Срба, народа који живи на балканском парчету Земљиног шара.

Припремљена публикација нема претензију да замени читање и студирање изворних дела из области социологије и других друштвених наука. Његова дидактичка улога јесте да подстакне студенте на изучавање оригиналних извора и целовитих студија које објашњавају друштвене феномене и омогућавају њихово боље разумевање.

Аутор

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

316.4(075.8)(076)
316.7(075.8)(076)

ТРИФУНОВИЋ, Весна, 1966-
Одабрана поглавља из друштвених наука : приручник / Весна С. Трифуновић. - Јагодина : Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, 2026 (Београд : Grid studio). - 154 стр. ; 29 cm

Тираж 70. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија: стр. 154.

ISBN 978-86-7604-247-0

1. Гл. ств. насл.
а) Друштвени процеси

COBISS.SR-ID 201509385

Рукопис је приручник који би требало да подстакне студенте на изучавање оригиналних целовитих студија (чије делове ауторка обједињује у овој публикацији), које се баве важним друштвеним феноменима и уједно им помогне у разумевању ових феномена и савладавању наставних садржаја из социолошких предмета. Сви радови и сви аутори су врло познати у научној литератури. Ауторка, с обзиром на циљеве ове публикације, оправдано није имала фокус само на савременим изворима.

Ауторка је извршила селекцију радова и/или сегмената радова из различитих временских, односно друштвено-културних и научних епоха (укључујући савремену), који, у складу са том чињеницом, на различите начине, понегде и специфичним језиком, доприносе разумевању важних социолошких феномена (релевантних и за друге научне дисциплине), са фокусом на капитализам, глобализацију, творевину власти и политичко деловање. Уз помоћ наставника, пре свега када је реч о студентима основних студија, ови текстови омогућавају вишеперспективно сагледавање одабраних тема. Неки текстови су научни „класици", а улога других је у већој мери да заинтригирају, покрену даља истраживања и дискусију. Појединим питањима које након текста поставља, ауторка усмерава студенте на кључне појмове у тексту, а другим питањима подстиче њихово дубље разумевање. Задаци за студенте су интересантне и релевантне смернице за даље истраживање тема. У целини гледано, овај приручник на вишеструке начине може да испуни своју дидактичку улогу.

Препоручујем да се приручник *Одабрана поглавља из друштвених наука* објави као важно дидактичко средство у области социологије за студенте педагошких факултета на свим нивоима студија.

Проф. др Јелена Старчевић

Приручник *Одабрана поглавља из друштвених наука* садржи изворне текстове аутора који се баве питањима моћи, власти, глобализације, капитализма, слободе. У првом поглављу – *Моћ, ауторитет и слобода* дати су изворни текстови Макса Вебера и Ериха Фрома. У другом поглављу – *Карактерологија народа* приказани су изворни текстови Светозара Марковића, Јована Цвијића и Арчибалда Рајса. У трећем поглављу – *Глобализација и капитализам* су приказани изворни текстови Имануела Волерстина, Џозефа Е.Стиглица, Тома Пикетија као и Шошане Зубоф. Поред изворних текстова, на крају изабраног текста одређеног аутора налазе се задаци и питања, који су намењени студентима у циљу што бољег разумевања одређених друштвених феномена.

Приручник је конципиран на стручан и научан начин. Ауторка је извршила одличан избор изворних текстова.

Приручник сам по себи представља методолошки оквир за даља истраживања важних друштвених феномена. Као такав он има тројаку функцију – теоријску, хеуристичку и критичку. У функцији је помоћне уџбеничке литературе и има за циљ да студентима педагошких факултета помогне у савладавању дела наставног програма из Социологије. Такође, представља уводно штиво за студенте на докторским студијама који се први пут сусрећу са социологијом и социолошким приступима у проучавању друштвених феномена.

Доц. др Милена Јовановић Крањец

ISBN 978-86-7604-247-0